

บรรณาธิการแถลง

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนไทย กับการเคลื่อนย้ายของผู้คน

วสันต์ ปัญญาแก้ว

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พรมแดนรัฐ และการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน

อาณาบริเวณชายแดน (borderlands) คือ “พื้นที่” คือสนามของความสัมพันธ์ ที่ซึ่งอำนาจ ประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม และการเมือง ปะทะประสาน อยู่ร่วมกัน ชนกัน และ หลายๆ ที่ บางช่วงเวลา ชัดแย้งแย้งชิงกันอย่างรุนแรง เช่น ชายแดนไทย-พม่า หรือปัญหา ความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย กล่าวอีกอย่างหนึ่ง พื้นที่ ชายแดน คืออาณาบริเวณที่ระบบเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ที่แตกต่างหลากหลาย มาบรรจบกัน อาณาบริเวณชายแดน จึงเป็นพื้นที่ที่ทั้งมีพลวัตและมีเครือข่ายความสัมพันธ์ และประวัติศาสตร์ที่มีความสลับซับซ้อนยิ่ง

ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เส้นพรมแดนรัฐชาติ คือผลพวงจากการแผ่ขยาย อำนาจของลัทธิอาณานิคม ซึ่งไม่ใส่ใจต่อพรมแดนทางชาติพันธุ์และประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ของกลุ่มชนพื้นที่เมืองที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาก่อน กระทั่งนำไปสู่การแบ่งแยกกลุ่มสังคมและ เครือญาติออกจากกันไปอยู่คนละรัฐชาติ คนละประเทศ ในขณะที่ในบางกรณี ได้ผนวกเอา กลุ่มชาติพันธุ์ที่ภาษาแตกต่างหรือแม้แต่เคยเป็นศัตรูกัน มาอาศัยใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ภายใต้การปกครองในระบอบอาณานิคม กระบวนการสถาปนาเขตแดนรัฐชาตินับจาก ยุคอาณานิคม ไม่น่าก็น้อย กลายเป็นเงื่อนไขนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งและความมั่นคง ในอาณาบริเวณชายแดน เช่น ชายแดน ไทย-มาเลเซีย ไทย-พม่า และ ไทย-กัมพูชา

อย่างไรก็ตาม แทนที่จะมองเป็นปัญหาความขัดแย้ง หรือเงื่อนไขที่แบ่งแยกกลุ่มคน ร่วมภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ออกจากกันแต่เพียงด้านเดียว ในบริบทของการเข้าสู่ประชาคม อาเซียน ชายแดน/เส้นพรมแดน สมควรที่จะถูกพิจารณาในอีกด้านหนึ่งว่า ไม่ใช่ “เส้นแบ่ง” หรือไม่ได้เป็นกำแพงขวางกั้นผู้คนต่างรัฐชาติ ทว่าหมายถึง “ทางเดิน” แห่งโชคชะตา โอกาส และความปรารถนาในบริบทของการพัฒนา การค้า และการลงทุนระดับภูมิภาค ที่มุ่ง “เปิด” (มากกว่าปิด) ให้ชายแดนกลายเป็นพื้นที่แห่งความหวัง ผู้คนต่างกลุ่ม ต่างชน ต่างศาสนา สามารถที่จะเดินทาง ติดต่อกัน รื้อสานสัมพันธ์ระหว่างกันในระดับข้ามพรมแดนรัฐชาติ ฉะนั้น แทนที่พรมแดนรัฐจะเป็นเส้นแบ่งปิดกั้นโอกาสอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด การทำความเข้าใจชีวิต ทางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมของผู้คน กลุ่ม ชุมชนระดับต่างๆ ในอาณาบริเวณชายแดน

ว่าพวกเขาจะสามารถปรับตัว ช่วงชิง หรือแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจ การค้า ในบริบทของความสัมพันธ์ข้ามแดนได้หรือไม่อย่างไร และรัฐควรจะสร้างหรือลงทุนพัฒนากลไกด้านใด ในอันที่จะสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจขึ้นมาในอาณาบริเวณชายแดน ประเด็นปัญหาเหล่านี้ถือเป็นเรื่องอีกด้านหนึ่งของการศึกษาชายแดน หรือชายแดนศึกษา ที่น่าจะมีคุณูปการอย่างสำคัญ

ในบริบทของการเมืองความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการรวมตัวของบรรดาประเทศสมาชิกเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (หลังเดือนธันวาคม 2558) แม้ว่า “ชายแดน” จะยังคงเป็นตัวกำหนดเงื่อนไขและกระบวนการต่างๆ ที่เสมือนเป็นกลไกกำกับควบคุมการเดินทางเคลื่อนย้ายของผู้คน สินค้า ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดเส้นพรมแดนรัฐ การอพยพข้ามพรมแดน การค้าชายแดน และความขัดแย้งในเรื่องเขตแดน ทว่าผู้คนที่ชายแดนก็คงหาได้ไม่ถึงเฉยทว่าปรับเปลี่ยน หาทางดิ้นรน ต่อสู้ที่จะใช้ชีวิต ภายใต้เงื่อนไขการกำกับควบคุมเชิงโครงสร้างต่างๆ จากรัฐและทุนเอกชนมีสำแดงอำนาจออกมาในระดับข้ามชาติ

ในแง่หนึ่ง ความแตกต่างในนโยบายระดับชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ รวมไปถึงจนถึงอัตราการแลกเปลี่ยน (เช่น ค่าเงินพม่า ไทย ลาว) ที่แตกต่างกัน คือเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้พื้นที่ชายแดนกลายเป็น “ท่าเลทอง” ของการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว ตลาดและการแลกเปลี่ยนเงินตรา ซึ่งโดยทั่วไปมักจะพัวพันไปกับการค้าอนุกระบบ ในนัยนี้ “ปฏิบัติการข้ามแดน” เช่นการค้าลักลอบลำเลียงขนส่งสินค้าหนีภาษีที่อาจถือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นปกติธรรมดาในพื้นที่ชายแดน จึงกลายเป็นกลไกสำคัญของการปรับตัวทางเศรษฐกิจและการดำรงชีพของผู้คนในพื้นที่ชายแดน รวมจนถึงการสร้างสรรคเครือข่ายและความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนรัฐชาติระหว่างผู้คน เครือญาติ และชุมชนต่างๆ ในอาณาบริเวณชายแดน ที่ตัดข้ามพรมแดนรัฐชาติ

รัฐไทยกับการประกาศจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

ในปี 2558 รัฐบาลไทยได้ประกาศจัดตั้ง “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ” ในเขต 10 จังหวัด ที่มีพื้นที่ติดต่ออาณาบริเวณชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน แยกเป็นระยะที่ 1 (19 มกราคม 2558)

คือ 1) ตาก 2) มุกดาหาร 3) สระแก้ว 4) ตราด 5) สงขลา และระยะที่ 2 (28 มีนาคม 2558) คือ 6) หนองคาย 7) นครราชสีมา 8) เชียงราย 9) นครพนม 10) กาญจนบุรี รวมพื้นที่ทั้งหมด 2,932 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,832,480 ไร่

“เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน” ตามที่รัฐกำหนดคือ “บริเวณพื้นที่ที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน กำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งรัฐจะสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน สิทธิประโยชน์การลงทุน การบริหารแรงงานต่างด้าวแบบไป-กลับ การให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ และการอื่นที่จำเป็น” ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การสร้างฐานการผลิตเพื่อเชื่อมโยงกับอาเซียนและการพัฒนาเมืองชายแดน (สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2559) โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน มุ่งใช้ประโยชน์จากศักยภาพพื้นที่เศรษฐกิจและเมืองชายแดนของไทย เป็นช่องทางการค้าที่สำคัญในการติดต่อค้าขายและการเดินทางขนส่งกับประเทศเพื่อนบ้านและรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะก่อให้เกิดอัตราการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของผู้คน ตลอดจนสินค้าและทุน ที่จะสนับสนุนเสริมสร้างศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ในจังหวัดชายแดนให้เป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่ฝ่ายนโยบายคาดหวังว่าจะเป็นกลไกสำคัญของการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจไปยังภูมิภาคห่างไกลของประเทศ ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

การดำเนินโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนดังกล่าว ตั้งแต่ปี 2558 จนถึงปี 2560 รัฐบาลไทยได้จัดสรรงบประมาณภายใต้แผนงานบูรณาการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษไปแล้วทั้งสิ้น 11,852.5962 ล้านบาท (แยกเป็นงบประมาณในปี 2558 จำนวน 23,77.7575 ล้านบาท ปี 2559 จำนวน 6,168.9142 ล้านบาท และปี 2560 จำนวน 3,305.9245 ล้านบาท ตามลำดับ) และในจำนวนเงินดังกล่าวนี้ คิดเป็นสัดส่วนของงบประมาณในการลงทุนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานการขนส่ง ราวๆ 40 % รองลงมาคือ งบประมาณพัฒนาด้านศุลกากรและความมั่นคง (คิดเป็นราว 40 %) ที่เหลืออีกราว 20 % เป็นงบประมาณเพื่อการจัดทำแผน การวางผังเมืองและการสาธารณสุขต่างๆ และการพัฒนาแหล่งน้ำ (สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ 2560) ในระยะ 3 ปีแรกของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศไทย จึงเป็นเรื่องของการลงทุนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อยกระดับและสนับสนุนการคมนาคมขนส่ง ระบบด้านศุลกากร การตรวจคนเข้า(ออก)เมือง และการพัฒนาวางแผนเพื่อกำหนดทิศทางและรองรับการเติบโตของเมืองชายแดนนั่นเอง

ในเชิงประวัติศาสตร์อาจกล่าวได้ว่า โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนดังกล่าวข้างต้นของไทย เกิดขึ้นภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่หลังการสิ้นสุดลงของสงครามเย็นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการริเริ่มโครงการพัฒนาร่วมมือทางการค้าระดับภูมิภาค นับจากช่วงกลางทศวรรษ 2540 เป็นต้นมา ไม่ว่าจะเป็น โครงการพัฒนาและส่งเสริมการลงทุนระดับภูมิภาคใน “อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” (Greater Mekong Sub-region: GMS) และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งมีเป้าหมายอย่างชัดเจนในการรวมตัวของบรรดาประเทศสมาชิก (10 ประเทศ) เพื่อพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การเคลื่อนย้ายของแรงงาน ผู้คน รวมจนไปถึงข่าวสารและเงินตรา เพื่อเชื่อมโยงพัฒนาภูมิภาคนี้ให้กลายเป็น “ตลาดเดียว” ในการแข่งขันบนเวทีตลาดโลก

อันที่จริง หากพิจารณาในบริบทระดับภูมิภาค การดำเนินโครงการและจัดตั้ง “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ” ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญต่อการส่งเสริมการลงทุนและพัฒนาเศรษฐกิจของบรรดาประเทศสมาชิกในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ไม่ว่าจะเป็น เวียดนาม ลาว พม่า กัมพูชา ที่ได้ดำเนินมาก่อนหน้านี้กว่าทศวรรษ ในกรณีของประเทศไทย การดำเนินโครงการ “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน” กล่าวได้ว่าเป็นการกำหนดทิศทางและแผนการพัฒนาที่สอดคล้องไปกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ภายหลัง 31 ธันวาคม 2558) อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นในแต่ละพื้นที่ที่รัฐบาลไทยประกาศเป็น “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน” รัฐบาลจึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและทิศทางการลงทุนที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทของพื้นที่และเงื่อนไขศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ ยกตัวอย่างเช่น

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย (ครอบคลุมพื้นที่ถึง 21 ตำบล ที่ติดชายแดนใน 3 อำเภอ คือ แม่สาย เชียงแสน และเชียงของ รวมพื้นที่ 916.2 ตารางกิโลเมตร หรือ 572,629 ไร่) ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน 2 ประเทศ คือพม่าและลาว และได้ถูกกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นศูนย์กลางการค้า การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก (ครอบคลุมพื้นที่ 14 ตำบล ที่ติดชายแดนใน 3 อำเภอ คือ แม่สอด พบพระ และแม่ระมาด รวมพื้นที่ 1419 ตารางกิโลเมตร หรือ 886,875 ไร่) ซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกับประเทศพม่า ได้ถูกกำหนดทิศทางการพัฒนาให้เป็นศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้าระหว่างประเทศ และเครือข่ายอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด (ครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล ที่ติดชายแดนในอำเภอคลองใหญ่ รวมพื้นที่ 50.2 ตารางกิโลเมตร หรือ 31,375 ไร่) ซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา มีทิศทางการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการค้าส่ง ขนส่งต่อเนื่องระหว่างประเทศ และศูนย์กลางให้บริการการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา (ครอบคลุมพื้นที่ 4 ตำบล ที่ติดชายแดนของอำเภอสะเดา ได้แก่ ตำบลสะเดา ตำบลสำนักขาม ตำบลสำนักแต้ว และ ตำบลปาดังเบซาร์ รวม 552.3 ตารางกิโลเมตร (345,187.5 ไร่) ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับชายแดนรัฐเคดาห์และรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย และได้ถูกกำหนดให้เป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปเพื่อการส่งออกและการขนส่ง ต่อเนื่องหลายรูปแบบ

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย (ครอบคลุมพื้นที่ 13 ตำบล ที่ติดชายแดนใน 2 อำเภอคือ อำเภอเมืองหนองคาย และอำเภอสะใคร ครอบคลุมพื้นที่ 473.67 ตารางกิโลเมตร หรือ 296,042 ไร่) ซึ่งติดต่อกับชายแดนประเทศลาว จะถูกพัฒนาให้เป็นศูนย์การค้าและบริการ และการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ

ภายใต้เงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงการสร้าง ซึ่งถูกกำหนดโดยอภิมหาโครงการพัฒนาของรัฐ คือนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน การใส่ใจต่อมุมมองประวัติศาสตร์และพลังวัฒนธรรมในท้องถิ่น คือเงื่อนไขขั้นรากฐานที่ทำให้เราต้องพิจารณาว่าในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนและเมืองชายแดนที่กำลังพัฒนาขึ้นมาขึ้น ก่อเกิดขึ้นมาท่ามกลางการปะทะประสานกันระหว่างอำนาจรัฐชาติ (อย่างน้อย 2 รัฐ) ที่ล้วนต่างมีประวัติศาสตร์และความเฉพาะเจาะจงของพื้นที่ อันนำไปสู่ลักษณะเฉพาะของสถานการณ์ชายแดน เช่น พื้นที่ชายแดนแม่สอด-เมียวดี ที่ยังคงมีอำนาจปกครองของชนกลุ่มน้อย ซึ่งแตกต่างไปจากพื้นที่ชายแดนเชียงของ-ห้วยทราย หรือหนองคาย-เวียงจันทน์ ซึ่งมีเครือข่าย

ความสัมพันธ์ที่ซิดิโกล์ของ “วัฒนธรรมลาว” แม้ว่าปัจจุบันจะดูเหมือนว่าเป็นกระบวนการในระดับความสัมพันธ์ข้ามชาติก็ตาม

มา ณ เวลาที่ ปฏิเสธไม่ได้ว่า ในแง่หนึ่งการดำเนินงานโครงการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศไทยได้นำการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ ทั้งในเชิงกายภาพและในเชิงสังคม มาสู่อาณาบริเวณชายแดน (ของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน) อย่างน้อยก็ส่งผลให้ “ความหมายใหม่” ของชายแดนในฐานะที่เป็น พื้นที่แห่งการพัฒนา พื้นที่โอกาสทางเศรษฐกิจใหม่ หรือพื้นที่แห่งความหวัง พื้นที่แห่งการบริโภคคนนั้นปรากฏขึ้นและจับต้องได้

ชุดบทความใน *วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา* ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่มุ่งทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม-เศรษฐกิจในบริบทของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เป็นผลงานจากชุดโครงการวิจัย “การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน: การเคลื่อนย้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับเพื่อนบ้านอาเซียน” ภายใต้ทุนเครือข่ายพันธมิตรมหาวิทยาลัยเพื่อการวิจัย กลุ่มวิจัยอาเซียนศึกษา (RUN ASEAN Studies Cluster) 5 บทความ ซึ่งแบ่งเป็น บทความพิเศษ 2 บทความ ที่นำเสนอข้อมูลพื้นฐานและประเด็นถกเถียงสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (ดร.อุกฤษฏ์ ปัทมนันท์) และสังคมวิทยาการพัฒนา (ดร.วัฒนา สุกัณศีล) และบทความวิจัยอีก 3 บทความ จากคณะนักวิจัยในชุดโครงการวิจัยดังกล่าว ซึ่งนำเสนอประเด็นศึกษาคครอบคลุมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 5 พื้นที่ ได้แก่ เชียงราย ตาก ตราด สงขลา และหนองคาย พร้อมทั้งบทความวิจัยในประเด็นที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ภายใต้โครงการวิจัยที่ได้รับความสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

บทความทั้งหกนำเสนอจุดยืนเชิงวิชาการที่จะมุ่งพิจารณาว่า ภายใต้บริบทของโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งถือเป็นหนึ่งในอภิมหาโครงการพัฒนาของประเทศไทยในทศวรรษนี้ การเคลื่อนย้ายข้ามแดนของผู้คน สินค้า ข่าวสาร และทุน ในบริบทของการพัฒนาของประเทศไทยและเพื่อนบ้านอาเซียนดังกล่าว (ทั้งในพื้นที่ชายแดนและในระดับนานาชาติ) จะยิ่งถูกเร่งเร้าและเกี่ยวข้องพัวพันอย่างสลับซับซ้อนไปกับนโยบายการพัฒนา แผนงานต่างๆ ที่ดำเนินไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งมุ่งเปลี่ยนพื้นที่ชายแดนให้กลายเป็น “ตลาด” หรือ

พื้นที่แห่งการบริโภค กล่าวอีกอย่างหนึ่ง ในบริบทของการพัฒนาระดับภูมิภาค การลงทุนด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (บางประเภทที่เหมาะสมกับพื้นที่) การค้า การแลกเปลี่ยน การเดินทาง/เคลื่อนย้ายข้ามแดน และการท่องเที่ยวชายแดน คือกระบวนการสำคัญ เป็นรากฐานของ “เศรษฐกิจชายแดน” ดังนั้น การพิจารณาศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับ การลงทุน การค้า การขนส่งสินค้า การเดินทาง/เคลื่อนย้ายข้ามแดน การท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนและข้ามแดนไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนดังกล่าว และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย จึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง

การศึกษาพิจารณาปรากฏการณ์การเคลื่อนย้ายข้ามแดนของคน สินค้า ข่าวดสาร และทุน ในพื้นที่โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศไทย ซึ่งล้วนตั้งติดต่อกับชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ในมิติประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม นอกจากจะช่วยสร้างความเข้าใจในมิติความสัมพันธ์ระหว่างคนกับรัฐอย่างมีประวัติศาสตร์ ยังจะช่วยชี้ให้เห็นถึงกระบวนการต่างๆ ที่รัฐใช้พื้นที่ชายแดนเป็นกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจและการกำกับควบคุม การเดินทางเคลื่อนที่ของผู้คน สินค้า ข่าวดสาร และทุน จนไปถึงการปรับตัว กระบวนการโต้ตอบของผู้คน ชุมชน และพลังอำนาจต่างๆ ในอาณาบริเวณชายแดนไทยและประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างน่าสนใจ

รายการอ้างอิง

เอกสารออนไลน์

สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559. *เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6210. วันที่สืบค้น 20 พฤษภาคม 2560.

สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560. “รายงานความก้าวหน้าการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (เมษายน 2560).” http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6612. วันที่สืบค้น 20 พฤษภาคม 2560